

A. Educational Work :

शैक्षणिक कार्य :

जन्म : १६ जून १८७४

राजर्षी शाहू महाराज

मृत्यु : ६ मे १९२२

राजर्षी शाहू महाराज यांचे शैक्षणिक कार्य

प्रस्तावना :

- नियोजनपूर्वक व सर्वांगीण विकास -
- शेती, सहकार, व्यापार, कला, क्रीडा सुधारणा -
- शिक्षण क्षेत्रातील सुधारणा -
- परिवर्तनाचे साधन - शिक्षण
- सर्वांगीण प्रगतीचा पाया - शिक्षण
- बहुजन समाज - अज्ञान, मागासलेपणा, दुर्लक्ष

१.प्राथमिक शिक्षणास प्राधान्य :

- शैक्षणिक विकास – योजनाबद्ध आखणी
- सन १९१३ प्रत्येक गावात किमान एक शाळा
- शाळा बहुसंख्य जातीच्या लोकांनी चालवावी
- मंदिर,चावडी,पार,धर्मशाळा,सार्वजनिक इमारत
- शिक्षकांची नियुक्ती – भाडेमुक्त जमिन, वतन
- पगारावर नियुक्ती
- शाळा देखभाल दुरुस्ती – पाटील व कुलकर्णी
- शैक्षणिक विकास घडून येण्यास सुरवात

2. सक्तीचे प्राथमिक शिक्षण :

- प्राथमिक शिक्षण सक्तीचे धोरण -
- शाळेसाठी गावातील सार्वजनिक इमारती -
- देवस्थान मधील शिल्लक रक्कम वापर -
- २५ जुलै १९१७ प्राथमिक शाळेतील फी माफ -
- २१ नोव्हेंबर १९१७ प्राथमिक शिक्षण सक्तीचे -
- १९१८ शिक्षकांची परीक्षा - दाखला, २५ वर्ष वय -
- १९१८ शिक्षणविषयक कर - १०० रु.अधिक उत्पन्न
- अस्पृश्यासाठी असणाऱ्या स्वतंत्र शाळा बंद १९१९ -

३.स्त्री शिक्षण :

- स्त्री शिक्षणाकडे विशेष लक्ष -
- सुनबाई 'इंदुमती राणीसाहेब' -
- मिस लिटल - श्रीमती रखमाबाई केळुस्कर
- राजाराम कॉलेज - मुलींची फी माफ -
- भुदरगड - मुलींसाठी स्वतंत्र शाळा -
- मागास जातीमधील मुलीसाठी राहण्याची व भोजनाची संस्थानकडून सुविधा -
- शिक्षण - कुटुंब आणि समाजात प्रतिष्ठा

४.उच्च व तांत्रिक व्यावसायिक शिक्षण :

- १८५१ इंग्रजी शाळेचे रुपांतर १९८१ मध्ये राजाराम महाविद्यालय -
- किंग एडवर्ड अग्रीकल्चर इन्स्टिट्यूट -
- पाटील स्कूल आणि तलाठी स्कूल -
- शिक्षकांसाठी प्रशिक्षण केंद्र -
- जयसिंगराव घाटगे टेक्निकल इन्स्टिट्यूट -
- इन्फंट्री स्कूल

५. अस्पृश्यासाठी शिक्षण :

- १९०७ मिस क्लार्क वसतिगृह -
- विशेष शिष्यवृत्ती -
- स्वतंत्र शाळा बंद -

6. वसतिगृह चळवळ